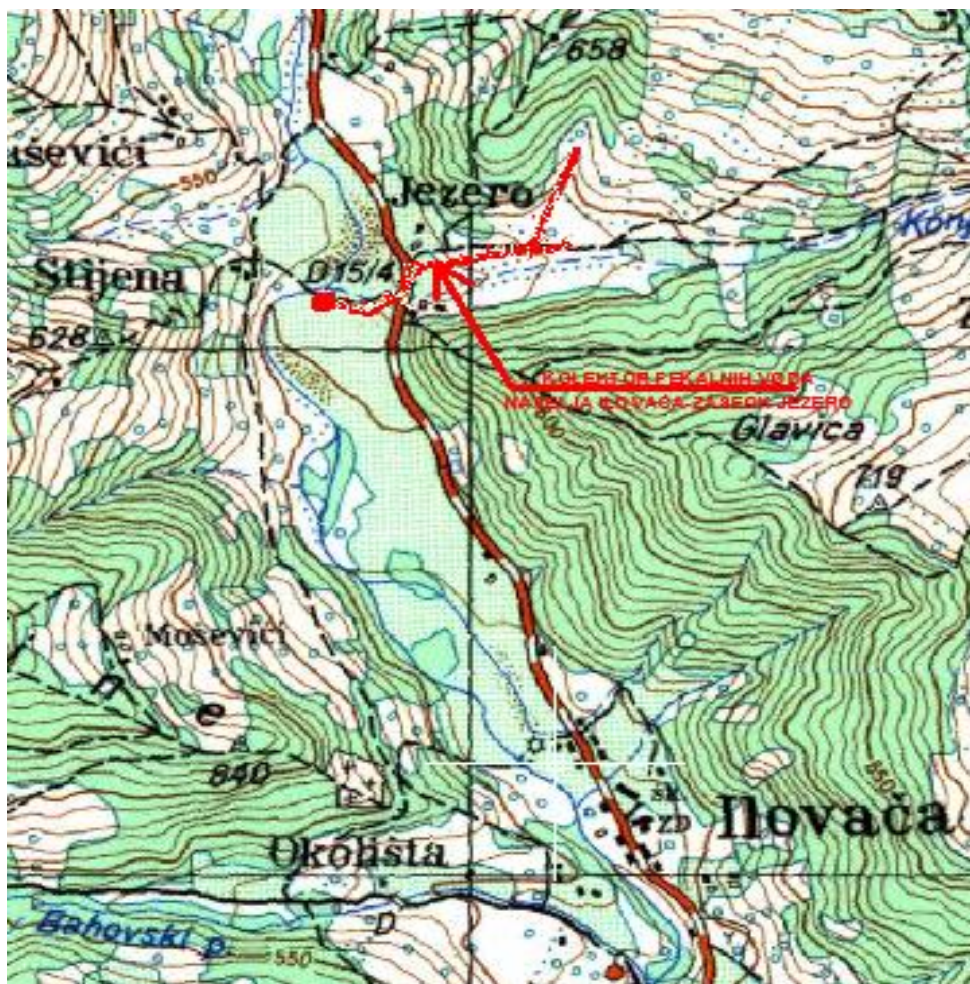

PLAN upravljanja okolišem

**Kolektor fekalnih voda za naselje "Ilovača", zaseok
Jezero - Goražde**

Sarajevo, novembar 2017. godine

NAZIV I ADRESA INVESTITORA

Ulica: Maršala Tita br. 2

73000 Goražde

Telefon: +387 38 221 002

Telefon: +387 38 241 450

Fax :+387 38 221 332

E-mail: grad@gorazde.ba

OPĆI PODACI

NAZIV PROJEKTA: Plan upravljanja okolišem

OBJEKAT: Kolektor fekalnih voda za naselje "Ilovača",
zaseok Jezero - Goražde

LOKACIJA: Naselje Ilovača, zaseok Jezero, grad Goražde

INVESTITOR: Općina Goražde

IZVRŠILAC: "Sendo" d.o.o. Sarajevo

OBRAĐIVAČI:**Voditelj:**

Mustafa Zvizdić, dipl. ing. građ.

Saradnici:

Benjamin Mukabel, BA. ing. građ.

Nirman Hadžiahmetović, MA. dipl.ing. građ.

DIREKTOR:

Aida Sendo – Bajrić, iur.

1 Sadržaj

UVOD.....	5
Opis postojećeg stanja	6
Situaciono vođenje kolektora.....	6
Mikrolokacija i osnovne informacije o projektu.....	6
1 Faza projektovanja	7
2 Faza izgradnje / rekonstrukcije	7
3 Plan upravljanja Okolišem (“Environmental Management Plan (EMP)”)	12
4 Mjere sprječavanja nepovoljnih uticaja na okoliš.....	16
5 Plan postupanja sa građevinskim otpadom – planske mjere.....	21
6 Odgovornost za provođenje Plana upravljanja okolišem.....	23
7 Plan upravljanja biološkim otpadom iz septičke jame	24
8 Naznaka poteškoća.....	24
9 Razvoj kapaciteta, obuka i prijedlog organizacije	25
10 Objavljivanje	25
11 Zaključak.....	26
12 Dodaci.....	27
12.1 Uloge i odgovornosti nadležnih tijela.....	27
12.2 PREGLED ZAKONSKIH I PODZAKONSKIH AKATA I DRUGIH DOKUMENATA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA KOJI SU DO SADA DONESENI U FEDERACIJI BIH	30
13 Literatura:.....	33

UVOD

Plan upravljanja okolišem sadrži postupke i načine kojima se potvrđuje i kontroliraju kvalitet okoliša i utvrđuju i provode mjere u postupku realizacije investicije u cilju ublažavanja negativnih uticaja na okoliš i utiče na zaštitu okoliša (zagađenje zraka, vode, tla i stvaranje otpada).

Plan upravljanja okolišem pravi se u toku pripreme bilo kojeg investicijskog projekta, ali su ipak neki elementi Plana upravljanja okolišem propisani u dozvolama i dokumentaciji koja prethodi izgradnji. Nadzor nad provođenjem mjera propisanih u dozvolama je u nadležnosti raznih državnih tijela i inspekcija.

Otpad koji nastaje tokom gradnje i eksploatacije objekata (kolektor fekalnih voda) predstavlja u kvantitativnom smislu jedan od najvećih izvora otpada.

Otpad koji nastaje u toku građenja i eksploatacije objekata, moguće je planirati, kontrolisano prikupljati i zbrinjavati. Za takve aktivnosti potrebna je prateća dokumentacija u kojoj se daju podaci o količinama i vrstama građevinskog otpada, načinu prikupljanja, transporta i izbora mjesta i načina zbrinjavanja.

Smjernice za zaštitu okoliša pri izgradnji Kolektora fekalnih voda za naselje "Ilovača", zaseok Jezero prvenstveno se odnose na ekološka tj. biološka i pitanja okoliša, projektovanje i planiranje novih građevina i izgradnju. Smjernice se odnose i na rukovanje nastalim građevinskim otpadom, izbor materijala za građenje i način izgradnje ograničenog uticaja na okoliš, načine uštede energije, kao i na rukovanje opasnim (ako takvog otpada ima) i bezopasnim otpadom, skladištenje opasnih materijala u sklopu popratnih aktivnosti projekta. Smjernice su početna točka za projektovanje, obuku, istraživanje, rasprave i radionice.

Plan upravljanja okolišem za izgradnju kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde je izrađen zbog toga što je sve rizike moguće efikasno riješiti ukoliko se prepoznaju kroz Plan upravljanja okolišem tokom faze projektovanja.

Razlikujemo **mjere za ublažavanje negativnih uticaja u fazama:**

- **projektovanja,**
- **izgradnje/rekonstrukcije i**
- **upotrebe.**

Ove bi mjere trebale biti izvodive i finansijski isplative, u cilju otklanjanja, ublažavanja i smanjenja negativnih uticaja na okoliš.

Mjere bi bilo potrebno primijeniti ne samo na prepoznate rizike, nego bi ih bilo potrebno koristiti i kao smjernice u svrhu izgradnje održivih ekološki prihvatljivih infrastrukturnih objekata.

Ovaj Plan će tretirati i otpad koji se taloži u trokomornoj septičkoj jami, koja se povremeno čisti, i koja je u ovom slučaju uređaj za prečišćavanje sanitarno fekalnog otpada.

Opis postojećeg stanja

Postojeći kanalizacioni sistem naselja Ilovača, tačnije zaseoka Jezero ne zadovoljava zahtjeve koji se postavljaju pred jedan savremen i pouzdan sistem prihvatanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda.

Trenutno stanje karakteriše se činjenicama da zaseok Jezero nema adekvatno rješen kolektorski sistem otpadnih voda (fekalnih niti površinskih). Najveći dio parcijalnih sabirnih kanalizacionih cjevovoda uliva se bez ikakvog sistema za tretman u vodotok rijeke Osanice, kojim se dalje, otvorenim tokom kroz naselje kreće do ušća u rijeku Drinu, u koju se također uljeva bez prethodnog tretmana.

Situaciono vođenje kolektora

Nakon obilaska terena, izvršena je optimizacija trase, kako bi se što bolje uklopila u postojeći teren. Trasa je vodjena većim svojim dijelom kroz privatne posjede uz saglasnost vlasnika istih. Na potezu dužine 13m, između RO11 i RO12 trasa se provlači ispod saobraćajnice te će biti potrebno vršiti zaštitu cijevi ispod saobraćajnice. Karakteristična je još pozicija između RO12 i RO 13 gdje se cijev veže uz mostovsku konstrukciju. Za napomenuti je da se prilikom vođenja trase nastojalo omogućiti da se na kolektore može priključiti što veći broj objekata, ali ovim projektom nisu obuhvaćeni kućni priključci.

Ukupna dužina svih vodova iznosi 755.30 m, a odvojeno po vodovima:

Kolektor GK1 :   655.30 m

Kolektor SK1:   100.00 m

Mikrolokacija i osnovne informacije o projektu

Projekat izrade "Kolektor fekalnih voda za naselje Ilovača, zaseok Jezero" se radi u svrhu rješavanja problema otpadnih voda. Glavni projekat za kolektor fekalnih voda naselja Ilovača-zaseok Jezero obuhvata:

1. Projekat obuhvata, 15 domaćinstava u zaseoku Jezero;
2. Dužina trase fekalne kanalizacije je 455 m;
3. Prečnika odvodne cijevi je Ø160 mm (minimalna cjev za vanjsku kanalizaciju);
4. Cjevovod se vodi u bankini lokalnog puta sa AB šahtovima;
5. Zbog strmog terena uprojektovana su i kaskadna okna;
6. Kao uređaj za prečišćavanje predviđena je trokomorna septička jama, adekvatnih dimenzija i konstrukcije.

1 Faza projektovanja

U fazi projektovanja kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde obrađena su mnoga značajna pitanja, definisana trasa, ispitani najbolji izbori i uvršteni u projekt. Projektant bira orijentaciju građevine i prostorija u objektu, projektira objekt na tehno-ekonomski način, iznosi preporuku o vrstama materijala, prilagođavanju građevine vanjskom okruženju i arhitekturi. Orijehtacija objekta i prostorija unutar objekta, energentska učinkovitost i izbor materijala, spomenuti u ovom dijelu dokumenta, nisu obavezujući nego su samo preporučene smjernice za razmatranje tokom projektovanja građevine, a za provođenje samo na osnovu **procjene isplativosti**.

Projekt kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde treba predvidjeti sveukupnu infrastrukturu.

2 Faza izgradnje / rekonstrukcije

U fazi izgradnje kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde naglasak je na mogućem uticaju na okoliš koji prati izvođenje građevinskih radova. Teme za raspravu mogu biti: upravljanje građevinskim i drugim otpadom, smanjenje količine prašine i nivoa buke, obrada površinskog sloja zemljišta, nabavka građevinskog materijala, pripremanje lokacije, privremeno skladištenje materijala, odlaganje opasnih materijala, arheološki i spomenički nalazi, saobraćajni plan, radno vrijeme, izbor kadrova, ulazak u susjednu zemljišnu česticu.

Obavijest o radovima i zaštiti na radu

Lokalni građevinski i okolišni/ekološki inspektorati moraju biti obaviješteni o budućim aktivnostima oko predmetne izgradnje. Javno predstavljanje Plana upravljanja okolišem može poslužiti kao obavijest javnosti. Osim toga, preporučuje se da se lokalno stanovništvo obavijesti o izgradnji novog objekta ili rekonstrukciji nekoliko dana prije početka radova, ili neposredno, ili putem lokalnih obavijesti i novina ili na neki drugi primjeren način. Sve zakonom propisane dozvole za izgradnju, odnosno zahvate u prostoru moraju se dobiti prije početka radova i čuvati na gradilištu.

Radnici na gradilištu će se upoznati sa pravilima zaštite na radu (uvijek nositi zaštitne kacige, maske i zaštitne naočale po potrebi, penjački remen i zaštitnu obuću). Ovo treba činiti ostavljanjem odgovarajućih znakova na lokacijama da bi se radnici upozorili na najvažnija pravila i propise koje treba poštovati, što prati inspektor inženjer.

Smanjenje nivoa buke

Nivo buke treba ograničiti dobrim upravljanjem i ograničenjem izvođenja radova na redovu dnevnu smjenu. Oprema i mašine bi trebali biti umjereni u skladu Zakonom o zaštiti od buke.

Smanjenje količine prašine

Tokom izgradnje kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde je potrebno primjeniti privremena tehnička rješenja i mjere za smanjenje količine prašine. Što se tiče prijevoza zemlje ili bilo kojeg drugog prašnjavog materijala na građevnu česticu ili sa građevne čestice, teret je potrebno polijevati vodom ili pokrivati. Količina prašine na lokaciji na kojoj se izvodi građenje/zahvat u prostoru u vrijeme sušne sezone može se smanjiti polijevanjem površina vodom. Voda se ne smije rasipati. Smanjenje brzine još je jedna moguća mjera. Radnici koji rade na rušenju trebaju biti opremljeni zaštitnom opremom, dok se širenje prašine sa objekta može spriječiti zaštitom gradilišta, ako je potrebno.

Građevinski otpad

Prije početka izvođenja radova, izvođač je dužan zatražiti od nadležnog tijela da se ukloni sva oprema i materijali koji se više neće koristiti i da ih se odloži ili reciklira na prikladan način. Otpad je, kad god je to moguće, potrebno svesti na najmanju moguću mjeru, odvajati ga i njime rukovati na odgovarajući način. Otpad se može svrstati u sljedeće kategorije:

1. građevinski otpad: crijep, cigla, beton i drugi otpad sličnih svojstava koji nastaje rušenjem;
2. drvo: vrata, prozorski okviri, podovi, itd.
3. plastika: obloge, rolete, itd.
4. staklo: sa prozora i vrata;
5. metal: bojleri, kotlovi, emajlirane kade, sudoperi;
6. elektrootpad: izolacijski materijali, žice, itd.
7. sanitarni materijali: keramički sudoperi, toaletne školjke
8. azbestni otpad.

Za kolektor fekalnih voda "Ilovača" - Goražde se očekuju sljedeće vrste otpada:

- **građevinski otpad: zemlja, kamen, beton, asfalt i drugi otpad sličnih svojstava koji nastaje prilikom izvođenja radova i manje količine komunalnog otpada.**

Očekuje se da će najznačajniji ekološki uticaj imati stvaranje otpada. Radovi predviđeni projektom stvorit će nekoliko vrsta otpada, koji su klasificirani prema europskom katalogu otpada i opasnog otpada, sa kojim je Federacija Bosne i Hercegovine uskladila svoje zakonodavstvo o otpadu:

- otpad od proizvodnje, formulacija, prodaje i primjene premaza (boje, lakovi i staklasti emajli), ljepila, sredstva za brtvljenje i tiskarskih boja
- Otpadna ulja i otpad od tekućih goriva
- Otpadna ambalaža; apsorbenti, materijali za brisanje i upijanje, filtarski materijali i zaštitna odjeća koja nije specificirana na drugi način

- Građevinski otpad i otpad od rušenja objekata (uključujući i otpad od iskapanja onečišćenog tla)
- Komunalni otpad (otpad iz domaćinstava i slični otpad iz trgovine, proizvodnih pogona i institucija), uključujući odvojeno prikupljene frakcije.

Očekuje se da će opasnog otpada biti u manjim količinama, koji se mora odvajati od neopasnog komunalnog otpada. Vezano uz opasni otpad, izvođač se mora pridržavati propisa o upravljanju opasnim otpadom, što podrazumijeva prikupljanje i predavanje preduzeću ovlaštenom za zbrinjavanje opasnog otpada uz ispunjavanje popratne dokumentacije.

Različite vrste otpada (plastična i staklena ambalaža, električni otpad, rezervna ulja) za koje u državi postoji posebni sistem prikupljanja, odnosno recikliranja trebaju se odvajati od otpada koji se ne može reciklirati i odlagati na odgovarajuća mjesta uz popratnu dokumentaciju. Otpad koji se ne može reciklirati odvozi se na dopuštene deponije.

Gradilište će se očistiti, a sav otpadni materijal zbrinuti u skladu sa klauzulama specificiranim u dokaznicama mjera. Strogo je zabranjeno spaljivanje na otvorenom ili odlaganje bilo kakvog otpada na mjesta koja nisu određena u tu svrhu.

Komunalni i drugi otpad mora se ostavljati u za to predviđene kontejnere koji se trebaju redovito prazniti.

Sav se otpad mora prikupiti i predati preduzeću ovlaštenom za prikupljanje i prijevoz te vrste otpada.

Azbestni otpad

Ako se dogodi da na gradilištu ima azbesta, mora ga se vidljivo označiti kao opasni otpad. Kada je moguće, azbest će se odlagati u posebne, zabrtvljene kontejnere da se izloženost svede na najmanju moguću mjeru. Prije odstranjivanja azbesta (ako ga je potrebno odstraniti), treba ga vlažiti agensom za vlaženje da se azbestne prašine svedu na najmanju moguću mjeru. Zbog opasnosti za zdravlje, samo kvalificirani i iskusni profesionalci rukuju azbestom i odlažu ga. Ako se azbestni materijal privremeno skladišti, treba ga sigurno odložiti u zatvorene kontejnere i vidno obilježiti. Azbest treba predati ovlaštenom preduzeću.

Upravljanje površinskim slojem tla

Skinuti površinski sloj tla ne smije se baciti, nego ostaviti na gradilištu (pozajmištvu) radi obnove nakon završetka radova. Stabla i dragocjenu vegetaciju je također potrebno sačuvati i naknadno iskoristiti za obnovu.

Organizacija i obnova gradilišta

Saobraćaj će se ograničiti zbog građevinskih radova i po potrebnosti svesti na najmanju moguću mjeru, a sve prema planovima i u dogovoru i saradnji sa izvođačima, lokalnim stanovništvom i nadležnim tijelima. Sa gradilišta je potrebno ukloniti sav otpad i strojeve.

Sigurnost na gradilištu i regulacija saobraćaja vezana uz gradilište treba biti u skladu sa zakonskim propisima, za što je odgovoran izvođač.

Ovo se odnosi ne samo na:

- a) postavljanje znakova, znakova upozorenja, prepreka i preusmjeravanja saobraćaja: gradilište mora biti jasno vidljivo, a javnost upoznata sa svim opasnostima;
- b) saobraćajni sistem i obuka osoblja, osobito za prilaz gradilištu i gusti saobraćaj u njegovoj blizini, omogućivanje sigurnih prolaza i prelaza za pješake tamo gdje radovi ometaju saobraćaj, te
- c) prilagođavanje radnog vremena lokalnim saobraćajnim uzrocima, npr. izbjegavanje većih prijevoznih aktivnosti za vrijeme najvećih saobraćajnih gužvi.

Privremeno skladištenje materijala (uključujući i opasne materijale)

Potrebno je izbjegavati nagomilavanje građevinskog materijala, ukoliko je moguće. U protivnom je građevinski materijal potrebno odlagati na gradilištu i zaštititi ga od propadanja. Opasne je materijale poput boja, ulja, emajla i drugog, potrebno držati na vodonepropusnim površinama, a za manja rasipanja je potrebno imati pripremljene adsorbentne materijale poput pijeska ili piljevine. Rukovanje tim materijalima treba biti u skladu sa uputstvima na obrascu sigurnosnih podataka o materijalima.

Zadiranje u susjednu parcelu

Ometanje susjedne parcele bi trebalo izbjegavati, ako je moguće. Ukoliko je površina za manevriranje premala, potrebno je zatražiti dozvolu za ometanje. Slučajno nastalu štetu na susjednoj imovini je potrebno nadoknaditi i istu dovesti u stanje prije građevinskih radova.

Arheološka i spomenička otkrića

Ukoliko se tokom pripreme gradilišta otkriju neka arheološka nalazišta, izvođač treba prekinuti radove, bez odlaganja izvijestiti općinska i federalna nadležna tijela.

Radno vrijeme

Kako bi se izbjegla buka i uznemiravanje susjeda, radove je potrebno izvoditi u dnevnoj smjeni, odnosno od 7 do 17 sati.

Za drukčije je radno vrijeme potrebna posebna dozvola.

Upotreba

Tokom upotrebe, naglasak je na održavanju i upravljanju otpadom, uključujući i potencijalne opasne događaje.

Održavanje

Vanjske zelene površine bi trebalo održavati, zalijevati i gnojiti. Pristupne je ulice potrebne redovito čistiti i održavati.

Buka

Izvor uznemiravanja bukom treba se locirati kako bi se postavila zaštita između aktivnosti i područja koja su izložena buci.

Upravljanje otpadom

Otpad (opasni i bezopasni) je potrebno posebno odlagati i prikupljati u skladu sa Uredbom o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada. Otpad je potrebno dostaviti ovlaštenom preduzeću za zbrinjavanje opasnog otpada (ako takav otpad postoji). Dokumentaciju o upravljanju otpadom treba čuvati na lokaciji.

Standardni operativni postupci koji se odnose na korištenje sredstava za gašenje požara

Vezano uz sredstva koja se koriste u kurseve obuke gašenja požara, kao i ostalim kursevima i obukama, proizvođači svih sredstava obvezno moraju imati dozvolu za njihovo korištenje, što znači da se podrazumijeva da ne utiču negativno na vode ili okoliš. Bez ove dozvole, ovakvi proizvodi ne mogu se prodavati, niti koristiti.

Budući da korištenje nekih sredstava ponekad izaziva zabrinutost javnosti, namjera je da se dijelom ovog projekta pokriva i izrada standardnih operativnih postupaka koji se odnose na korištenje sredstava za gašenje požara.

3 Plan upravljanja Okolišem (“Environmental Management Plan (EMP)”)

Tabela 1: Plan ublažavanja negativnih efekata za aktivnosti tokom izvođenja Radova na izgradnji kolektora fekalnih voda “Ilovača” - Goražde

Faza	Aktivnost	Mjera	Mjera Monitoringa	Trošak	Odgovornost
Izvođenje radova	Neovlašten pristup gradilištu predstavlja opasnost za javnost	Jasno obilježiti područje gdje se izvode radovi, gdje je moguće staviti ogradu oko dijelova područja koji su rizični za populaciju. Identifikovati alternativne puteve i najaviti radove za stanovništvo koje može biti ugroženo radovima na putevima.	Vizuelni pregled gradilišta za znakove i oznake. Voditi dnevnik radova.	Uključen u troškove radova	Izvođač
Izvođenje radova	Nabavka materijala iz neovlaštenih firmi, kamenoloma ili asfaltnih baza može da ugrozi okoliš u samoj proizvodnji	Osigurati da se svi materijali nabavljaju iz ovlaštenih firmi po mogućnosti sa okolinskom dozvolom	Dostaviti kopije dozvola nadzornom organu	Uključen u troškove radova	Izvođač
Izvođenje radova	Transport materijala može da uzrokuje rasipanje istog i zagađenje okoliša	Pokriti teret prilikom transporta	Vizuelni pregled	Uključen u troškove radova	Izvođač

Tabela 1: Plan ublažavanja negativnih efekata za aktivnosti tokom izvođenja Radova na izgradnji kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde

Faza	Aktivnost	Mjera	Mjera Monitoringa	Trošak	Odgovornost
Izvođenje radova	Radovi mogu prouzrokovati, neposredno, povećanu koncentraciju prašine u zraku	Smanjiti stvaranje prašine na najmanju moguću mjeru. Koristiti pokrivene kamione tokom transporta i/ili mokre lokacije sa kojih se prašina stvara. Ukloniti višak materijala sa gradilišta i očistiti gradilište. Oprati ostatke/taloge nastalih od vozila prije izlaska na cestu/e. Koristiti vodu za sapiranje materijala koji mogu stvoriti prašinu. Sve iskopane materijale ponovno iskoristiti u svrhu uređenja pejzaža ili ih pravovremeno transportovati na za to određenu lokaciju.	Vizuelna inspekcija. Održavati dnevnik bilo kakvih prigovora koje su dali zainteresovani subjekti.	Uključen u troškove radova	Izvođač
Izvođenje radova	Curenje goriva, maziva ili drugih tekućina sa građevinskih mašina i vozila može prouzrokovati zagađenje tla, površinske i podzemne vode.	Kontrolišeti mehanizaciju i vozila. Zgusnuti prolivene tekućine koristeći adekvatne materijale. Izolovati i očistiti lokaciju.	Vizuelna inspekcija prolivenih tekućina na gradilištu, isto zabilježiti u dnevnik radova.	Uključen u troškove radova	Izvođač
Izvođenje radova	Šteta prouzrokovana na drveću i drugoj vegetaciji tokom izvršenja radova.	Čišćenje vegetacije da se maksimalno svede na minimum. Preduzeti zaštitne mjere od potencijalne erozije. Ponovno zasaditi drveće i obnoviti vegetacijski pokrov po finalizaciji radova.	Vizuelna inspekcija, podaci dati u dnevniku radova.	Uključen u troškove radova	Izvođač

Tabela 1: **Plan ublažavanja negativnih efekata** za aktivnosti tokom izvođenja Radova na izgradnji kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde

Faza	Aktivnost	Mjera	Mjera Monitoringa	Trošak	Odgovornost
Izvođenje radova	Slučajno otkrivanje arheoloških lokacija, grobnica, neeksplozivnih sredstava i sličnoga može ugroziti rad na terenu i zahtjevati poduzimanje adekvatnih mjera za nastavak radova.	Zaustaviti sve radove, obavjestiti ovlaštene institucije i djelovati u skladu sa primljenim uputama.	Dnevnik radova.	Uključen u troškove radova	Izvođač
Izvođenje radova	Preostali materijal po finalizaciji radova i/ili građevinski otpad ako nije propisno uklonjen i transportovan može predstavljati potencijalni zagađivač okoliša.	Sav preostali materijal se mora ukloniti sa gradilišta i propisno pohraniti na sanitarnu deponiju otpada. Sav građevinski otpad će se prikupiti, transportovati i ostaviti na za to određenu općinsku deponiju za čvrsti otpad. Neće se vršiti otvoreno spaljivanje otpada. Zeleni/vegetacioni otpad se može kompostirati na za to određenoj lokaciji na ili van gradilišta. Sav razgradivi materijal će se separirati i ponovno iskoristiti, gdje je to moguće.	Osigurati da je prihvatanje skupljenog svog otpada pribilježen u dokumentu.	Uključen u troškove radova	Izvođač

Tabela 1: **Plan ublažavanja negativnih efekata** za aktivnosti tokom izvođenja Radova na izgradnji kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde

Faza	Aktivnost	Mjera	Mjera Monitoringa	Trošak	Odgovornost
Rukovanje	Nepropisno skladištenje ili korištenje hemikalija ili drugih agenasa može prouzrokovati zagađenje zraka, tla ili vode	Kontrolišeti skladištenje takvih hemikalija na suhom, mračnom mjestu sa podom otpornim na curenje. Osigurati da su nabavljene hemikalije u skladu sa planom integrisanog upravljanja napašnicima (i da nisu zabranjene). Koristiti hemikalije na propisan način. Ukloniti sav vezani otpad preko certifikovanih kompanija za prikupljanje i rukovanje otpadom.			Izvođač
Rukovanje	Otpad koji se javi na gradilištu tokom operacija može prouzrokovati zagađenje okoliša	Osigurati da se sav otpad adekvatno prikupi i istim adekvatno rukuje Ne vršiti otvoreno spaljivanje otpada, preferira se kompostiranje zelenog otpada.	Osigurati da je prihvat skupljenog svog otpada pribilježen u dokumentaciji.		Izvođač
Rukovanje	Manja i veća curenja iz mašina koje se koriste na gradilištu mogu zagađiti tlo ili površinsku vodu.	Osigurati da se mašine ne održavaju na gradilištu. Adekvatno ograničiti i očistiti sva curenja.			Izvođač

4 Mjere sprječavanja nepovoljnih uticaja na okoliš

FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
PROJEKT	Pregled projektnih planova izgradnje i adaptacije	Provođenje mjera predloženih u Planu upravljanja okolišem. Nove će dionice kolektora biti projektovane u skladu sa lokalnom građevinskom (i kulturalnom) praksom (poštovati okruženje i okoliš)	Beznačajni troškovi; to bi trebao biti redoviti posao konzultanata koje zapošljava Jedinica za provođenje projekta. Uključeno u troškove izdavanja građevinske dozvole	Projektini tim, Jedinica za provođenje projekta. Pregled obavlja nadležno tijelo koje izdaje građevnu dozvolu	Nije zakonski propisan uvjet, ali je preporuka da postane obvezujući zahtjev za projektanta
IZGRADNJA	Buka	Izgradnu ograničiti na 5 dana u sedmici i to na dnevnu smjenu (od 7 do 17 sati). Mašine moraju biti atestirane (potrebno umjeravanje na određeni nivo buke)	Beznačajni. Ovaj je trošak uključen u redoviti godišnji postupak provjere tehničke ispravnosti strojeva i opreme, potrebno izdavanje radnog atesta.	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (uslađenost sa Planom upravljanja okolišem)

FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
IZGRADNJA	Prašina	Prašina uslijed radova i prijevoza građevinskog materijala i otpada svešće se na najmanju moguću mjeru polijevanjem vodom i zaštitom tereta.	Mogu biti značajni ukoliko se građevinski radovi izvode u sušnoj sezoni Izvođač bi trebao snositi troškove	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (uslađenost sa Planom upravljanja okolišem)
	Građevinski otpad	Opasni otpad treba odvojiti od krutog otpada. Što se tiče opasnog otpada (ulja, maziva, itd.) izvođač je dužan pridržavati se postupka upravljanja opasnim otpadom, što podrazumijeva prikupljanje i dostavu otpada preduzeću ovlaštenom za zbrinjavanje opasnog otpada, kao i za ispunjavanje proratne dokumentacije Otpad koji se može reciklirati mora se odvojiti i odvesti na odgovarajuća odlagališta, uz proratnu dokumentaciju Otpad koji se ne može reciklirati mora se odložiti na odobrene deponije Gradilište će se očistiti, a ostaci i otpadni materijali odloženi u skladu sa klauzulama navedenim u troškovnicima	Značajni (zavisno o količinama opasnog otpada). Sve bi troškove trebao snositi izvođač.	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (usklađenost sa Planom upravljanja okolišem)

FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
	Uklanjanje materijala koji sadrže azbest i druge opasne materijale	U toku radova na izgradnji, građevinski tim bi trebao izvršiti provjeru i utvrditi prisutnost azbesta Ukloniti azbest i druge ekološki štetne materijale iz objekta, primijeniti stroge mjere zaštite radi sprječavanja udisanja vlakana azbesta (zaštitne maske, sigurnosna zaštita prostora, itd.)	Značajni troškovi. Sve bi troškove trebao snositi izvođač.	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (uslađenost sa Planom upravljanja okolišem)
	Slučajno istjecanje u vodu ili tlo	Ako bude potrebno postavljanje spremnika za skladištenje goriva, moraju biti u sekundarnom kontejneru dovoljnog volumena da zadrži ispušteni materijal, ili 110% najvećeg spremnika, ili će se postaviti kontejner sa dvostrukim zaštitnim slojem. Utvrđit će se odgovarajuće mjere za kontrolu erozije i taloga za gradilište, npr. bale sijena, odnosno nasipane ograde, radi sprečavanja istjecanja taloga sa gradilišta i onečišćavanja obližnjeg kanala.	Beznačajni troškovi Sve bi troškove trebao snositi izvođač.	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (uslađenost sa Planom upravljanja okolišem)
	Ometanje saobraćaja	Važno je da je upravljanje saobraćajem propisano te da se provodi u skladu sa zakonom sa odgovarajućim mjerama i sistemom signalizacije (npr. odgovarajuća u sigurnost rasvjeta), znakovi i saobraćaju, brklje i osobe sa zastavicama) koji se lako uočavaju i provode Oznaku brzine na cesti treba vidljivo označiti	Sve bi troškove trebao snositi izvođač.	Izvođač	Biće utvrđeno obavezujućim dokumentima (uslađenost sa Planom upravljanja okolišem)

FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
	Degradacija povijesno ili kulturno značajnih lokacija	Otkriju li se tokom pripreme gradilišta neka arheološka nalazišta, izvođač je dužan zaustaviti izvođenje radova i poštovati postupak prijave nadležnim tijelima Ukoliko se radovi obavljaju u blizini nekog spomenika, građevinski radnici trebaju poštivati posebne uslove izgradnje	Beznačajni troškovi. Sve bi troškove trebao snositi izvođač.	Izvođač	Izvijestiti: Nadležna općinska tijela, Zavod za zaštitu kulturne i prirodne baštine Projektni tim
FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
UPOTREBA	Sistemi grijanja i cisterne za naftu, dizelski generator za lokacije radara, ili plin i ako se koristi na gradskom gradilištu (ako je neophodno)	Neophodna je provođenje mjera protivpožarne zaštite Potrebno je izraditi Operativni plan u slučaju opasnosti ukoliko je zapremina cisterne veća od 5.000 kg (nafta) i / ili 500 kg plina	Znatni troškovi, trebao bi ih snositi korisnik i ne bi trebali biti podmireni iz zajma	Korisnik (pod nadzorom FMOIT)	

FAZA	PROBLEM	MJERE	TROŠKOVI	NADLEŽNOST	KOMENTARI
	Upravljanje otpadom	Organizirano odvajanje krutog otpada, prikupljanje otpada za recikliranje organizirano prikupljanje krutog otpada koji nije moguće reciklirati Provođenje mjera Za smanjenje proizvodnje otpada Koordinacija sa lokalnim Planom upravljanja otpadom. Prikupljanje i odvajanje otpada unutar objekta Dostava otpada ovlaštenom preduzeću Za zbrinjavanje opasnog otpada Poštivanje obvezujućeg postupka izvještavanja o opasnom otpadu	Beznačajni u razdoblju od nekoliko godina, trebao bi ih snositi korisnik; ne koristiti sredstva zajma u tu svrhu	Korisnik	
	Korištenje sredstava za gašenje požara	Na početku projekta izradit će se poseban priručnik o sredstvima za gašenje požara, tzv. standardni operativni postupci u vezi uz korištenja sredstava za gašenje požara. Kad se izradi, sve ih se protivpožarne ustanove moraju pridržavati			
	Buka	Korištenje dizelskih generatora (ako se ugrade) na lokaciji, treba se svesti na minimum. Izvor buke treba se locirati kako bi postojala zaštita između aktivnosti i područja			
	Skladištenje	Opasni je otpad potrebno skladištiti u skladu sa obrascima sigurnosnih podataka o materijalima.	U početku znatni (jednokratni trošak), trebao bi ih snositi korisnik, ne koristiti sredstva zajma u tu svrhu	Korisnik	Projektom objekta bi se trebala predvidjeti potreba za skladištenjem

5 Plan postupanja sa građevinskim otpadom – planske mjere

TABELA – PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM NA MJESTU GRAĐENJA

	VRSTA GRAĐEVINSKOG OTPADA	LISTA OTPADA - ŠIFRA	PROCIJE NJENA KOLIČIN A	NAČIN POSTUPANJA	KOME SE PREDAJE
1	Beton i ojačani cementni beton- vlaknasti cement	17 01 01	500 kg	Deponovati na privremenoj deponiji na prostoriji gradnje,(najduže 1 godinu), Prethodno odstraniti opasne materije ako postoje. Odvoženje na deponiju u skladu sa planom odvoženja odgovorne organizacije.	Preduzeće: JKP „6 Mart“ d.o.o. Goražde, Lokacija: Trenutna gradska deponija „Šišeta“
2	Drvo	17 02 01	1 m ³	Deponovati na privremenoj deponiji prije deponovanja odstraniti opasne materije.	Preduzeće: JKP „6 Mart“ d.o.o. Goražde, Lokacija: Trenutna gradska deponija „Šišeta“
3	Plastika, cijevi PVC, plastična ambalaža, najlonske vreće i sl.	17 02 03	20 kg	Sakupiti odvojeno od ostalog otpada na privremenoj deponiji u predviđenom kontejneru u krugu objekta. Odvoženje na deponiju. Prije deponovanja odstraniti opasne materije.	Preduzeće: JKP „6 Mart“ d.o.o. Goražde, Lokacija: Trenutna gradska deponija „Šišeta“

4	Bitumenizirane mješavine, katran i katranski proizvodi	17 03	50 kg	Sakupiti odvojeno od ostalog otpada na privremenoj deponiji u drveni sanduk u krugu objekta. Odvoženje na deponiju. Prije deponovanja odstraniti opasne materije.	Preduzeće: JKP „6 Mart“ d.o.o. Goražde, Lokacija: Trenutna gradska deponija „Šišeta“
5	Zemlja, kamen i iskop	17 05	18,2 m ³	Odvojeno formirati dvije deponije i to:deponija humusnog pokrova i deponija iskopa koji će dijelom služiti za ravnanje terena a dijelom transportovati na deponiju.	Humusni materijal ostaje na lokaciji i služi za rekultivaciju terena. Iskop se predaje na trenutnu gradsku deponiju „Šišeta
6	Ostali otpadi od građenja (uključujući miješane otpade)koji sadrže opasne supstance: stiropor, poliuretanska pjena, ljepila, ekspandirani perlit i sl.)	17 09 03	10 kg	Sakupiti odvojeno od ostalog otpada na privremenoj deponiji u drveni sanduk u krugu objekta. Odvoženje na sanitarnu deponiju. Prije deponovanja odstraniti opasne materije.	„Janjina“ d.o.o. Goražde ili drugo ovlašteno preduzeće za zbrinjavanje opasnog otpada

6 Odgovornost za provođenje Plana upravljanja okolišem

Investitor je dužan je ishodovati sve potrebne dozvole od nadležnih tijela za zaštitu okoliša prije i tokom faze izgradnje.

Investitor i izvođač odgovorni su za odgovarajuće provođenje Plana upravljanja okolišem, kako u fazi izgradnje, tako i u fazi upotrebe.

Tokom faze izgradnje kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde, uz pomoć konsultanata, nadzor radova nad provođenjem projekta obavljaće izvođač radova i osigurati odgovarajuće provođenje Plana upravljanja okolišem.

Prije početka provođenje projekta kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde potrebno je imenovati koordinatora za zaštitu okoliša koji će osigurati da je Plan upravljanja okolišem dio tenderske dokumentacije za izvođača, koji će provoditi mjere, kao i dio tenderske dokumentacije za inspektora, koji će biti nadležan za praćenje provedbe tih mjera. Od inspektora će se zahtijevati podnošenje izvještaja, svakih šest mjeseci, jedinici za provođenje projekta o provedbi mjera sprječavanja nepovoljnih uticaja na okoliš te planu praćenja Plana upravljanja okolišem.

Tokom faze upotrebe, mora se na odgovarajući način provoditi Plan upravljanja okolišem. Tokom ove faze, osoblje za održavanje objekata pratiće provođenje Plana upravljanja okolišem s obzirom da će to biti dio redovne dobre prakse održavanja.

Praćenje navedenog u Planu upravljanja okolišem propisano je zakonodavstvom o zaštiti okoliša te će biti pod nadzorom Federalne uprave za inspekcijske poslove.

Inspektori zaštite okoliša iz Federalne uprave za inspekcijske poslove u saradnji sa koordinatorom za zaštitu okoliša provodiće nadzor uslova izvođenja građevinskih radova i zaštite okoliša putem nenajavljenih posjeta gradilištu za vrijeme izgradnje.

Nadležnosti za smanjenje nepovoljnih uticaja na okoliš i praćenje	Tok informacija o okolišu (izvještavanje)	Zapovjedni lanac odlučivanja u upravljanju okolišem (za preuzimanje radnji, odobravanje troškova, zatvaranje itd.)	
		Aktivnosti	Nadležnost Institucija ili osoba
Faza izgradnje:			
Koordinator za zaštitu okoliša iz jedinice za provođenje projekta Izvođač	Inženjer za nadzor gradilišta - koordinatoru za zaštitu okoliša – voditelju jedinice za provedbu projektu – Ministarstvu	Praćenje provođenja Plana upravljanja okolišem	Inženjer za nadzor gradilišta, Inspektorat za okoliš
Faza upotrebe:			
Koordinator za zaštitu okoliša iz jedinice za provođenje projekta Korisnik	Korisnik – koordinatoru za zaštitu okoliša – voditelju jedinice za provedbu projekta – Ministarstvu	Praćenje provođenja Plana upravljanja okolišem	Imenovana osoba iz održavanja Inspektorat za okoliš

---

7 Plan upravljanja biološkim otpadom iz septičke jame

Biološki otpad koji nastaje kao ugušćeni mulj u uređaju odnosno trokomornoj septičkoj jami se povremeno čisti od strane JKP „6 MART“ Goražde. Čišćenje se vrši na način da se cisternom sa adekvatnom opremom (pumpom) izvade 2/3 ugušćenog mulja iz prve komore. 1/3 ugušćenog mulja se ostavlja za dalji razvoj biološki procesa pri razlaganju sanitarno fekalnog otpada.

JKP „6 MART“ Goražde, ugušćeni mulj odvoze u svoje septičke jame u kojima vrše daljnji tretman istog. O pražnjenju svakako ostaviti potvrdu za eventualnu kontrolu. Pretpostavka je da će to trebat obavljati svakih 5 godina. Također napominjemo da u toku prečišćavanja sa trokomornom septičkom jamom nema nikakvih troškova el.energije i supstanci. Također, treba naglasiti da kada se steknu uslovi za izgradnju nekog savremenijeg i skupljeg rješenja kao npr. SBR uređaja ova trokomorna jama se može koristiti kao predtretman za ujednačavanje hemijskih svojstava (egalizacioni bazen).

Za očekivati je da će BPK u što skorije vrijeme izraditi jedno veliko, moderno i kvalitetno postrojenje za tretman otpadnih voda na ovom području.

8 Naznaka poteškoća

Dosadašnja iskustva u prikupljanju i deponovanju građevinskog otpada su uglavnom davala rješenja sa konačnim odlaganjem na sanitarne deponije kućnog otpada i upotrebom inertnog materijala za saobraćajnice unutar deponije, kao i za dnevnu prekrivku otpada. Na osnovu iskustava u zemljama EU, rješenje sa odlaganjem građevinskog otpada na sanitarne deponije se nije pokazalo kao najbolje i najrentabilnije iz više razloga, a najznačajniji su zauzimanje korisnog prostora za deponovanje biodegradibilnog otpada kao i spriječavanje i usporavanje procesa razgradnje otpada.

Situacija u FBiH je u pogledu upravljanja građevinskim otpadom veoma složena i dosadašnja praksa se uglavnom svodila na nekontrolisano odlaganje građevinskog otpada na divlje deponije, doline rijeka i sl.

Na postojećim deponijama kućnog otpada vrši se odlaganje građevinskog otpada zajedno sa kućnim otpadom, što za posljedicu ima značajno smanjivanje raspoložive zapremine deponija.

U konkretnom slučaju tokom izgradnje fekalnog kolektora u naselju Ilovača zaseok Jezero, radiće se o relativno malim količinama građevinskog otpada tokom gradnje, na godišnjem nivou. S obzirom na veličinu prostora na kome će se graditi objekat, ne postoje uslovi za razvrstavanje građevinskog otpada na vrste izuzev sto će se omogućiti izdvajanje opasnog otpada prema listi po Zakonu – od neopasnog građevinskog otpada.

9 Razvoj kapaciteta, obuka i prijedlog organizacije

Da bi se Plan upravljanja okolišem mogao uspješno provesti, važno je dogovoriti aktivnosti u skladu sa nadležnostima tijela državne/entitetske i kantonalne/regionalne uprave, ali isto tako dogovoriti i neke nove aktivnosti za koje je tek potrebno uspostaviti određeno uređenje.

- jedno od najvažnijih pitanja u fazi projektiranja odnosi se na upravljanje otpadom i uz njega vezane nesreće, zbog čega ovom pitanju treba posvetiti posebnu pažnju, a zatim ga pažljivo nadzirati,
- treba imenovati tim koji će uvrstiti mjere koje se Planom upravljanja okolišem preporučuju,
- podnijeti Plan upravljanja okolišem kao dio tenderske dokumentacije za izvođača, i odrediti ga obvezujućim; isto se odnosi i na inspektor inženjera.

Stručnjak za zaštitu okoliša mora proći obuku o ekološkoj/okolišnoj usklađenosti.

Izvođača treba obavezati na to da svoje radnike prije početka radova upozna sa mjerama za sprečavanje nepovoljnih uticaja na okoliš. Korisnik objekata mora postaviti znakove za uvažavanje i korištenje dobre prakse upravljanja (pažnja dobrog domaćina).

10 Objavljivanje

U toku procedure procjene uticaja na okoliš, Plan upravljanja okolišem će biti dio dokumentacije na koju zainteresovana javnost može dati svoje mišljenje, komentare i sugestije, a posebno na one grupe građana na koje izgradnja kolektora fekalnih voda "Ilovača" - Goražde ima direktan uticaj.

Plan upravljanja okolišem biće objavljen na lokalnom jeziku na web stranici Ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK, a istovremeno će printani primjerci biti dostupni na oglasnoj ploči Grada Goražda.

11 Zaključak

Upravljanje građevinskim otpadom počinje od samog početka, planiranjem i procjenama vrsta i količina od faze projektovanja i proteže se kao sastavni dio gradnje i izvođenja objekata do njihove same predaje krajnjem korisniku.

Upravljanje građevinskim otpadom koji nastaje u toku izvođenja radova mora se planirati u fazi pribavljanja urbanističke saglasnosti i građevinske dozvole.

Za pogone i postrojenja za koje je utvrđena obaveza pribavljanja okolinske dozvole iz nadležnosti Federacije ili Kantona, dozvolom se definišu i mjere postupanja sa građevinskim otpadom. Kroz urbanističku saglasnost treba se propisati obaveza zbrinjavanja građevinskog otpada.

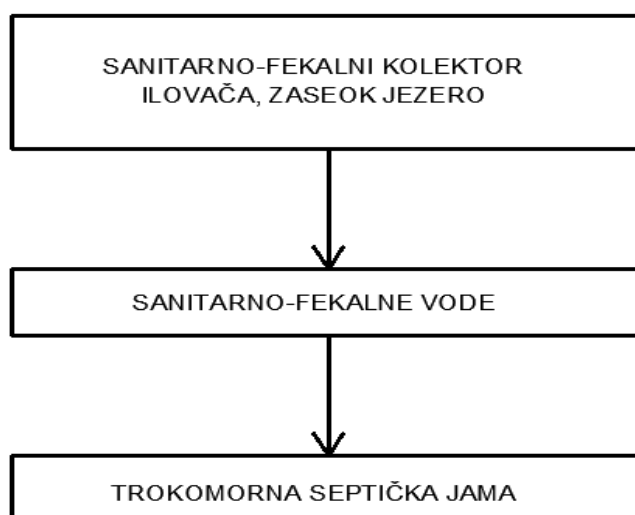
Investitor ima obavezu da ispoštuje uslove iz ovog Plana kao i uslove iz ishodovanih saglasnosti nadležnih organa.

Tokom izgradnje navedenog objekta, radit će se o malim količinama uglavnom neopasnog građevinskog otpada za čije razvrstavanje i zbrinjavanje će biti odgovoran izabrani Izvođač.

Nakon izgradnje fekalnog kolektora, teren na trasi će se sanirati, zatraviti, ako i teren oko trokomorne septičke jame.

Za vrijeme izgradnje objekta Izvođač i Investitor će biti odgovoran za upravljanje otpadom i strogu zabranu odlaganja građevinskog otpada u rijeku, usjeke i u okolinu – o čemu će voditi evidenciju koja će biti sastavni dio građevinskog dnevnika.

Za vrijeme korištenja sistema odnosno kolektora sanitarno- fekalne kanalizacije JKP „6 MART“ i Investitor grad Goražde preko svog pojerenika u naselju Jezero će biti odgovorni za upravljanje biološkim otpadim, odnosno za bagovremeno pražnjenje uguščenog mulja iz septičke jame.

---

12 Dodaci

12.1 Uloge i odgovornosti nadležnih tijela

FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA

Ministarstvo financija nadležno je za pripremu i provođenje fiskalne politike Vlade. Cilj je doprinos stabilnom gospodarskom rastu i poboljšanju blagostanja, kvalitete života i zapošljavanja svih građana BiH.

Jedan od najvažnijih zadataka Ministarstva finansija je izrada federalnog budžeta, kao i upravljanje proračunskim prihodima i rashodima, odnosno novcem poreznih obveznika.

FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na opću zaštitu okoliša i posebno na ciljeve održivog razvoja. Federalno ministarstvo okoliša i turizma vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine koji se odnose na: ekološku zaštitu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike zaštite okoliša; standarde kvaliteta zraka, vode i zemlje; ekološko praćenje i kontrolu zraka, vode i zemlje; izradu strategije i politike razvoja turizma i ugostiteljstva; praćenje turističkih tokova na domaćim i stranim tržištima; usmjeravanje dugoročnog razvoja turizma u okviru cjelovitog privrednog sistema i druge poslove utvrđene zakonom.

FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

Ministarstvo zdravstva provodi poslove u području sanitarnog nadzora određenih djelatnosti, građevina, objekata i opreme koja može imati nepovoljan uticaj na zdravlje ljudi.

FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Obavljanje inspekcijskih poslova iz nadležnosti federalnih inspekcija koje su organizirane u njezinom sastavu, donosi provedbene propise, opće i pojedinačne akte iz svoje nadležnosti, poduzima upravne i druge mjere u vršenju inspekcijskog nadzora, rješava o žalbama na prvostepena rješenja kantonalnih inspektora donesenih na osnovu federalnih propisa, koordinira rad federalnih i kantonalnih inspekcija, prati rad i vrši stručni nadzor i kontrolu rada kantonalnih inspektora i uprava za inspekcijske poslove iz nadležnosti datih federalnim propisima, pruža stručnu pomoć kantonalnim upravama za inspekcijske poslove, donosi programe i planove vršenja inspekcijskog nadzora za federalnu inspekciju, daje saglasnost na godišnje planove i programe rada o inspekcijskom nadzoru kantonalnih uprava, vodi evidenciju o svim subjektima nadzora u Federaciji, vodi evidenciju o vršenju inspekcijskog nadzora federalnih inspektora; vodi evidenciju o federalnim inspektorima, vodi evidenciju o službenim iskaznicama inspektora, donosi program stručne obuke inspektora za Federaciju, organizira polaganje stručnog inspektorskog ispita u Federaciji, sudjeluje u stručnoj

---

pripremi federalnih propisa o inspeksijskom nadzoru, osigurava i odgovara za provođenje propisa donesenih od organa Bosne i Hercegovine kojima se propisuje nadležnost za provođenje tih propisa u entitetima i obavještava organe Bosne i Hercegovine o provedenim mjerama, obavlja i druge upravne i stručne poslove određene federalnim zakonom i drugim propisima.”

FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Uz upravne poslove, kao što su poslovi policije, izdavanje ličnih isprava, Ministarstvo unutarnjih poslova obavlja i poslove protivpožarne inspekcije. Djelokrug rada su mu zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutarnjih poslova, promet i prijevoz eksplozivnih materija i vršenja nadzora primjene Zakona o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine FBiH.

AGENCIJA ZA VODNO PODRUČJE RIJEKE SAVE

Agencija za vodno područje rijeke Save u Sarajevu upravlja vodnim područjem koje obuhvata dio međunarodnog riječnog bazena Dunava (dio međunarodnog podbazena Save) na teritoriji Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije.

Agencija za vode na području na kojem je nadležna, između ostalog, obavlja i slijedeće poslove:

- organizira, prikuplja i vrši distribuciju podataka o vodnim resursima u skladu sa odredbama Zakona o vodama, uključujući i uspostavu i održavanje informacionog sistema vodoprivrede (ISV);
- organizira hidrološki monitoring i monitoring kvaliteta voda, monitoring ekološkog stanja površinskih voda, priprema izvještaj o stanju voda i predlaže potrebne mjere;
- priprema plan upravljanja vodama za pripadajuće vodno područje, organizira izradu tehničke dokumentacije za pojedina pitanja upravljanja vodama, te obavlja i druge poslove koji se odnose na upravljanje vodama u skladu sa Zakonom o vodama;
- priprema planove za sprečavanje i smanjenje štetnih uticaja prouzrokovanih poplavama, sušama, erozijom obala vodnog tijela i organizira implementaciju tih planova;
- upravlja javnim vodnim dobrom u skladu sa Zakonom o vodama ;
- preduzima hitne mjere na sprečavanju ili smanjenju štetnih uticaja prouzrokovanih incidentnim zagađenjima i priprema planove za takve mjere; - izdaje vodne akte u skladu sa Zakonom o vodama;
- daje stručna mišljenja prema zahtjevima za izdavanje vodnih akata iz nadležnosti

---

kantonálnih ministarstava za vode;

- daje stručna mišljenja sa stanovišta voda o dokumentima iz nadležnosti drugih federalnih i kantonálnih ministarstava koja oni zatraže;
- učestvuje u pripremi politike sektora voda i legislative koja se odnosi na vode;
- promovira istraživački rad u oblasti voda i održivog upravljanja vodama;
- organizira podizanje javne svijesti vezane za održivo korištenje voda, zaštitu voda i zaštitu vodnih ekosistema;
- učestvuje u koordinaciji aktivnosti na izradi i provođenju planova upravljanja vodama sa nadležnim organizacijama iz Republike Srpske na nivou Bosne i Hercegovine, odnosno sa nadležnim tijelima za područje međunarodnog podsliva rijeke Save i međunarodnih riječnih bazena Neretve i Cetine;
- prema odluci Federalnog ministarstva provodi aktivnosti vezane za implementaciju projekata koje finansiraju međunarodne institucije, odnosno koji se finansiraju iz budžeta Federacije;
- preduzima aktivnosti vezane za prikupljanje vodnih naknada i izvještavanje nadležnih institucija o stepenu izmirenja obaveza od obveznika plaćanja vodnih naknada;
- kao i niz drugih poslova propisanih Zakonom o vodama i aktima Agencije za vode .

BH ŠUME

BH šume se bave poslovima vezanima uz zaštitu šuma, njihovo iskorištavanje itd. BH šume se bave i ostalim poslovima koji se odnose na zaštitu šuma.

12.2 PREGLED ZAKONSKIH I PODZAKONSKIH AKATA I DRUGIH DOKUMENATA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA KOJI SU DO SADA DONESENI U FEDERACIJI BiH

1. **Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03 i 38/09)**

1. Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, broj 19/04)
2. Pravilnik o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije uticaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj 68/05)
3. Pravilnik o rokovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koja imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 68/05)
4. Pravilnik o uvjetima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koja imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 68/05)
5. Pravilnik o izradi godišnjih / polugodišnjih programa inspekcije zaštite okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 68/05)
6. Pravilnik o sadržaju izvještaja o stanju sigurnosti, sadržaju informacija o sigurnosnim mjerama i sadržaju unutarnjih i spoljnih planova intervencije („Službene novine Federacije BiH“, broj 68/05)
7. Pravilnik o registrima postrojenja i zagađivanjima („Službene novine Federacije BiH“, broj 82/07)
8. Pravilnik o eko – oznakama i o načinu upravljanja eko – oznakama („Službene novine Federacije BiH“, broj 92/07)
9. Pravilnik o donošenju najboljih raspoloživih tehnika kojima se postižu standardi kvaliteta okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 92/07)
10. Pravilnik o izmjeni pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade studije uticaja na okoliš i visini naknade te ostalih troškova nastalih u postupku procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj 92/07)
11. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nosioci izrade studije uticaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj 29/08)
12. Pravilnik o uslovima i kriterijima koje moraju ispunjavati ovlašteni nosioci izrade Studije o uticaju na okoliš, visini pristojbi, naknada i ostalih troškova nastalih u postupku procjene uticaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/12)
13. Pravilnik o utvrđivanju uslova, kriterija za odobravanje i održavanje certifikacije za članove u stručnim komisijama za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj: 94/12)

---

2. Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03 i 72/09)

1. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
2. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
3. Pravilnik o potrebnim uvjetima za prenos obveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
4. Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
5. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
6. Uredba o vrstama finansijskih garancija kojima se osigurava prekogranični transport opasnog otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 41/05)
7. Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenja i postupaka nakon zatvaranja odlagališta („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/06)
8. Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 38/06)
9. Uredba koja reguliše obvezu izvještavanja operatera i proizvođača otpada o sprovođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uvjetima iz dozvole („Službene novine Federacije BiH“, broj 31/06)
10. Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/08)
11. Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Službene novine Federacije BiH“, broj 8/08)
12. Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj 77/08)
13. Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 88/11 i broj: 28/13)
14. Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda („Službene novine Federacije BiH“, broj: 87/12)

3. Zakon o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03 i 4/10)

1. Pravilnik o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05)
2. Pravilnik o monitoringu emisija zagađujućih materija u zrak („Službene novine Federacije BiH“, broj 09/14)
3. Pravilnik o emisiji isparljivih organiskih jedinjenja („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05)
4. Pravilnik o uslovima za rad postrojenja za spaljivanje otpada („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05 i broj: 102/12)

5. Pravilnik o graničnim vrijednostima emisije u zrak iz postrojenja za sagorjevanje („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05)
6. Pravilnik o graničnim vrijednostima emisije zagađujućih materija u zrak („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05)
7. Pravilnik o postepenom isključivanju supstanci koje oštećuju ozonski omotač („Službene novine Federacije BiH“, broj 39/05)
8. Pravilnik o uvjetima mjerenja i kontrole sadržaja sumpora u gorivu („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/08)
9. Pravilnik o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 1/12)

4. Zakon o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13)

1. Pravilnik o uspostavljanju i upravljanju informacionim sistemom za zaštitu prirode i vrešenje monitoringa („Službene novine Federacije BiH, broj 46/05)
2. Pravilnik o novim mjerama za istraživanje ili očuvanje kako bi se spriječio značajan negativan uticaj na vrste namjernim hvatanjem ili ubijanjem vrsta („Službene novine Federacije BiH“, broj 65/06)
3. Pravilnik o uspostavljanju sistema praćenja namjernog držanja i ubijanja zaštićenih životinja („Službene novine Federacije BiH, broj 46/05)
4. Pravilnik o sadržaju i načinu izrade plana upravljanja zaštićenim područjima („Službene novine Federacije BiH“, broj 65/06)
5. Pravilnik o uvjetima pristupa zaštićenom području („Službene novine Federacije BiH“, broj 69/06)
6. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra zaštićenih područja („Službene novine Federacije BiH“, broj 69/06)
7. Uredba NATURA 2000 – zaštićena područja u Europi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 43/11)

5. Zakon o Nacionalnom parku „Una“ („Službene novine Federacije BiH“, broj 44/08)

1. Pravilnik o organizaciji, načinu rada i ovlastima nadzorničke službe zaštite prirode NP „Una“ („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/13)

6. Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“, broj 110/12)

7. Zakon o Fondu za zaštitu okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj 33/03)

1. Uredba o posebnim naknadama za okoliš koje se plaćaju pri registraciji motornih vozila („Službene novine Federacije BiH“, broj 19/11 i broj 27/11)

2. Uredba o vrstama naknada i kriterijima za obračun naknada za zagađivače zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/11)
3. Pravilnik o načinu obračunavanja i plaćanja, te rokovima obračunavanja i plaćanja naknada za zagađivače zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 79/11)
4. Pravilnik o sadržaju, načinu i rokovima za uspostavljanje i vođenje registra obaveznika plaćanje naknade za zagađivanje zraka (Sl. novine FBiH“, broj:56/12)
5. Uredba o naknadama za plastične kese tregerice („Sl. novine Federacije BiH“, broj:9/14)

8. Zakon o vodama („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 70/06)

1. Pravilnik o utvrđivanju područja podložnih eutrofikaciji i osjetljivih na nitrata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/09)
2. Pravilnik o monitoringu u područjima podložnim eutrofikaciji i osjetljivim na nitrata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/09)
3. Pravilnik o postupcima i mjerama u slučajevima akcidenata na vodama i obalnom vodnom području („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/09)
4. Uredba o ispuštanju otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 101/15 i 1/16).
5. Pravilnik o načinu određivanja ekološki prihvatljivog protoka („Sl. novine FBiH br.4/13) (ovaj Pravilnik donosi Ministar Federalnog ministarstva vodoprivrede, poljoprivrede i šumarstva uza saglasnost ministra Federalnog ministarstva okoliša i turizma

9. Federalna strategija zaštite okoliša 2008 - 2018, usvojena u oktobru 2009.

10. Federalni plan upravljanja otpadom 2012 – 2017.

13 Literatura:

- Glavni projekat za kolektor fekalnih voda naselja “Ilovača – zaseok Jezero”, izrađen od strane preduzeća “Higracon” d.o.o. Sarajevo.
- PROSTORNI PLAN ZA PODRUČJE BOSANSKO – PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE ZA PERIOD 2016 – 2036. GODINA (Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde usvojila je na svojoj posljednjoj sjednici, održanoj dana 25.04.2016. godine Prostorni plan Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za period 2016-2036. godina.)
- Studija ranjivosti prostora Federacije BiH 2008. godina
- http://www.fipa.gov.ba/investiranje/lokacije/local_investment_opportunities/default.aspx?id=6774&langTag=en-US
- Izvor: Služba za graditeljstvo i prostorno uređenje i Služba za gospodarstvo i financije, 2010.
- Mjesečni statistički pregled Federacije BiH 09/2010 Federalnog zavoda za statistiku.

- Strategija razvoja općine Goražde 2011 – 2018. godina
- LEAP općine Goražde 2011-2016. Godina
-
- SEETO izvještaj,

Kantonalni propisi:

Propisi koji su donijeti na nivou Bosansko-podrinjskog kantona, a koji se dotiču upravljanja otpadom su sljedeći:

- **Zakon o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 5/05, 11/10, 8/11),**
- Zakon o vodama („Službene novine BPK“, br. 6/10),
- Zakon o šumama („Službene novine BPK“, br. 4/13),
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine BPK“, br. 5/05, 4/13),
- Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službene novine BPK“, br. 15/09, 7/13),
- Zakon o koncesijama („Službene novine BPK“, br. 5/03),
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine BPK“, br. 1/05, 11/06),
- Pravilnik o uslovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koji imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 9/11),
- Pravilnik o rokovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koji imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 9/11).

Zakon o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 5/05, 11/10, 8/11)

Ovim zakonom uređuje se upravljanje, zaštita i unapređenje okoline, određuju mjere i upravljanja prirodnim resursima, mjere i postupci zaštite od štetnih uticaja djelatnosti po okolinu, učešće javnosti u aktivnostima zaštite okoline, finansiranje zaštite i njeno unapređenje i organizacija vršenja poslova zaštite i unapređenja okoline za Bosansko-podrinjski kanton. Mjere i uslovi upravljanja prirodnim resursima i radom stvorenim vrijednostima sprovode se u skladu sa ovim zakonom, ako za pojedine resurse drugim zakonom nisu propisane posebne mjere zaštite.

Zakon o vodama („Službene novine BPK“, br. 6/10)

Ovim Zakonom se uređuje način upravljanja vodama na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, organizacija i način obavljanja poslova u vezi sa upravljanjem vodama iz nadležnosti Kantona. Upravljanje vodama obuhvata zaštitu voda, korištenje voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda i uređenje vodotoka i drugih voda. Ovim Zakonom se također uređuje vodno dobro i javno vodno dobro, vodni objekti, ovlaštenja i dužnosti kantonalnih i općinskih organa uprave, pravnih i fizičkih lica nadležnih za upravljanje vodama i druga pitanja u vezi sa vodama na području Kantona.

Zakon o šumama („Službene novine BPK“, br. 4/13)

Ovim Zakonom uređuje se uzgoj, zaštita, korištenje i raspolaganje šumom i šumskim zemljištem kao prirodnim bogatstvom, s ciljem očuvanja biološke raznolikosti te osiguranja gospodarenja na principima gospodarske održivosti, socijalne odgovornosti i ekološke prihvatljivosti, finansiranje, nadzor nad primjenom ovog Zakona, kaznene odredbe, kao i druga pitanja od značaja za šumu i šumsko zemljište na teritoriji Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Zakon o zaštiti od buke („Službene novine BPK“, br. 5/05, 4/13)

Ovim Zakonom se utvrđuju temeljni pojmovi o buci, mjerenje i zaštita od buke, način mjerenja, granične dozvoljene vrijednosti i nivo buke, usklađivanje prostora i vremena u vezi sa izvorom buke, nadzor nad provođenjem ovog Zakona, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu od buke.

Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službene novine BPK“, br. 15/09, 7/13)

Zakonom o prostornom uređenju i građenju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde uređuju se:

- a) Načela za plansko uređenje prostora, organizacija sistema prostornog uređenja, vrste i sadržaj, način izrade i postupak usvajanja dokumenata prostornog uređenja, planove i pravila provođenja dokumenata prostornog uređenja uključujući lokacijsku informaciju o uslovima korištenja zemljišta-prostora odnosno urbanističku saglasnost, vršenje inspekcijskog nadzora nad provođenjem ovog zakona.
- b) Uslovi projektovanja, građenja, upotrebe i održavanja građevine, tehnička svojstva i drugi uslovi koje moraju zadovoljavati građevine, građevinski materijali, proizvodi i oprema koji se grade ili ugrađuju za izgradnju objekata na području Kantona, te sadržaj investiciono tehničke dokumentacije, uslovi za obavljanje poslova izgradnje, nadzora, te postupci izdavanja odobrenja za građenje i za upotrebu, kao i obaveze i nadležnosti urbanističko-građevinske inspekcije, te kaznene odredbe.

Zakon o koncesijama („Službene novine BPK“, br. 5/03)

Ovim zakonom uređuje se predmet koncesije, način i uslovi pod kojima se mogu dodjeljivati i koristiti koncesije, organi Bosansko-podrinjskog kantona nadležni za sprovođenje postupka za dodjelu koncesije, postupak za dodjelu koncesije, ugovor o koncesiji, nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i druga pitanja od značaja za dodjelu, korištenje i prestanak koncesije.